मधुमेह रोगीहरूको अवस्था र जटिलता सम्बन्धी गरिएको एक अध्ययन

प्रस्तुतकर्ता

जसोदा आङदेम्बे

सि.नं. २१८००७१/०७२

त्रि.वि.र. नं. ९–३–०२१८–०५०२–२०१४

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

शिक्षाशास्त्र सङ्काय स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्ष स्वास्थ्य शिक्षा

विषय (५९८) को आंशिक पाठ्यभार पूरा गर्न तयार पारिएको एक प्रशतावना

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

शिक्षाशास्त्र सङ्काय

जनता बहुमुखी क्याम्पस

स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा शिक्षा विभाग

इटहरी, सुनसरी

२०७४

मधुमेह रोगीहरूको अवस्था र जटिलता सम्बन्धी गरिएको एक अध्ययन (००७६) -जसोदा आङदेम्बे

घोषणा पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र संकायतर्फ स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्ष स्वास्थ्य शिक्षा विषयको कोड नं.५९८ को आंशिक पाठ्यभार पूरा गर्न तयार पारिको एक शोधपत्र हो । यसका लागि धरान उपमहानगरपालिकाका १५० जना मधुमेह रोगीहरूको अवस्था र जटिलताका सम्बन्धमा अध्ययन गरी प्राप्त विवरणहरूका आधारमा शोधपत्र प्रस्तुत गरिएको छ ।

यस मधुमेह रोगीहरूको अवस्था र जटिलताका सम्बन्धमा गरिएको अध्ययनबाट प्राप्त जानकारी एवम् तथ्याङ्कहरूलाई यस शोधपत्रमा उल्लेख गरिएको छ । उक्त तथ्यहरू मेरो आफ्नै अध्ययन कार्य र व्यक्तिगत प्रयासको प्रतिफल हो । जसमा उत्तरदाताहरूसँगको प्रत्यक्ष अन्तरर्क्रियाबाट प्राप्त सूचना एवम् जानकारीहरूलाई व्याख्या तथा विश्लेषण गरी उल्लेख गरिएको छ भनी स्वयम् घोषणा गर्दछु ।

जसोदा आङदेम्बे

फोन नं. २५५८००६४
०२५५८१३००

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
जनता बहुमुखी क्याम्पस
इटहरी, सुनसरी
स्थापना : २०४५
(विज्ञान, व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षाशास्त्र संकाय)

प.सं.
च.नं. मिति :

सिफारिस पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र संकाय एम्.एड्. दोस्रो वर्ष स्वास्थ्य शिक्षा अन्तर्गतको स्वास्थ्य शिक्षा विषयको कोड नं.५९८ को आंशिक आवश्यकता परिपूर्ति गर्नको लागि **जसोदा आङदेम्बेले** तयार पारेको **"मधुमेह रोगीहरूको अवस्था र जटिलता सम्बन्धी गरिएको एक अध्ययन"** सम्बन्धी गरिएको शोधपत्र प्रति पूर्ण सन्तुष्टि प्रकट गर्दै बाह्य परीक्षणको लागि सिफारिस गर्दछु ।

....

उप प्रा.संजीव कुमार यादव
स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा विभागीय प्रमुख/शोधपत्र निर्देशक
जनता बहुमुखी क्याम्पस
इटहरी, सुनसरी
मिति :

फोन नं. २५५८००६४
०२५५८१३००

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
जनता बहुमुखी क्याम्पस
इटहरी, सुनसरी
स्थापना : २०४५
(विज्ञान, व्यवस्थापन, मानविकी तथा शिक्षाशास्त्र संकाय)

प.सं.
च.नं.

मिति :........................

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय शिक्षाशास्त्र संकाय एम्.एड्. दोस्रो वर्ष स्वास्थ्य शिक्षा अन्तर्गतको स्वास्थ्य शिक्षा विषयको कोड नं.५९८ को आंशिक आवश्यकता परिपूर्ति गर्नको लागि **जसोदा आङदेम्बे**ले तयार पारेको **"मधुमेह रोगीहरूको अवस्था र जटिलता सम्बन्धी गरिएको एक अध्ययन"** सम्बन्धी गरिएको शोधपत्र प्रति पूर्ण सन्तुष्टि प्रकट गर्दै बाह्‍य परिक्षण गरी स्वीकृत गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति	हस्ताक्षर
उप प्रा.संजीव कुमार यादव	....
स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा विभागीय प्रमुख	विभागीय प्रमुख/शोध निर्देशक
जनता बहुमुखी क्याम्पस, इटहरी, सुनसरी	
सा.प्रा. बिरेन्द्र कार्की	....
स्वास्थ्य तथा शारिरिक शिक्षा विभाग	सदस्य
जनता बहुमुखी क्याम्पस, इटहरी, सुनसरी	
प्रा.डा.अशोक कुमार झा	....
स्वास्थ्य तथा शारीरिक शिक्षा विभाग	बाह्‍य परीक्षक
सु.स.मो.या.बहुमुखी क्याम्पस, सिराहा	
मिति :	

सारसंक्षेप

सुनसरी जिल्ला धरान उपमहानगरपालिकाका मधुमेह रोगीहरूमा मधुमेह रोगीहरूको अवस्था र जटिलताका सम्बन्धमा गरिएको अध्ययन एक स्थलगत अध्ययन हो । यस अध्ययनको मुख्य उद्देश्यका रूपमा मधुमेह रोगीहरूलाई मधुमेह रोग लाग्नुका कारण पत्ता लगाउन, मधुमेह रोगका असर एवम् जटिलताहरू पत्ता लगाउन, मधुमेह रोगीहरूको अवस्था र मधुमेह रोग सम्बन्धी ज्ञान भए नभएको पत्ता लगाउनु रहेको छ । यस अध्ययनमा वर्णनात्मक अध्ययन विधि प्रयोग गर्नुका साथै सम्भावना रहित नमुना छनोट विधि अन्तर्गतको उद्देश्यपूर्ण नमुना छनोट विधिद्वारा १५० जना मधुमेह रोगीहरूलाई अध्ययन जनसंख्याका रूपमा लिइएको छ । यस अध्ययनमा सूचना तथा जानकारीहरू सङ्कलन गर्न संरचित अन्तरवार्ता सूची तयार पारी प्रत्यक्ष भेटघाटद्वारा आवश्यक तथ्याङ्कहरू लिइएको छ । उक्त तथ्याङ्क र उद्देश्यहरूका आधारमा व्याख्या तथा विश्लेषण गरिएको छ ।

अध्ययन जनसंख्याको रूपमा रहेका धरान उपमहानगरपालिकाका १५० जना मधुमेह रोगीहरूको व्यक्तिगत, पारिवारिक, शैक्षिक, आर्थिक तथा मधुमेह रोगीहरूको अवस्था र जटिलताका सम्बन्धमा केन्द्रित रहेर अध्ययन गरिएको थियो । अध्ययन जनसंख्याका रूपमा रहेका धरान उपमहानगरपालिकाका मधुमेह रोगीहरू विभिन्न जातजातिका रहेको पाइयो । जसमा बाहुन, क्षेत्री, नेवार, लामा, तामाङ, विश्वकर्मा, भुजेल, शाह, राजवंशी, चौधरी, राई, लिम्बू आदि जातजातिका व्यक्तिहरूसँग अन्तरक्रिया गरिएको थियो । उक्त मधुमेह रोगीहरूले आफ्नो जातअनुसारको भाषा, धर्म, संस्कृति मान्ने र बोल्ने गरेको पाइयो । उनीहरूको धर्मगत पक्षलाई अध्ययन गर्दा हिन्दू धर्म मान्ने ५७%, किरात धर्म मान्ने २३%, कृश्चियन धर्म मान्ने १०%, बौद्ध धर्म मान्ने ७% र मुश्लिम धर्म मान्ने ३% रहेको पाइयो ।

मधुमेह रोगीहरूको पारिवारिक बनोटलाई हेर्दा २९%, एकल परिवार र ७१% संयुक्त परिवार रहेको पाइयो । जसमा ४३% महिला र ५७% पुरुष रहेका थिए । ती मधुमेह रोगीहरूमध्ये २१% ले कुनै पनि तहको शिक्षा नलिएको, ३४% ले प्रा.वि.तहको शिक्षा लिएको, १० % ले नि.मा.वि.तहको र ३५% ले मा.वि.वा सोभन्दा माथिको शिक्षा हासिल गरेको पाइयो । ती रोगीहरूको पेशा व्यवसाय सम्बन्धी अध्ययन गर्दा ३% ले कृषि, ४१% ले व्यापार, ११ % ले मजदुरी र ४५% ले अन्य प्रकारका पेशाहरू अगाल्दै आएको पाइयो । ती मधुमेह रोगीहरूलाई मधुमेहका बारेमा वृश्तित रूपमा जानकारी नभए पनि धेरथोर जानकारी रहेको पाइयो । ४०-४५ वर्षमा १३% लाई, ४५-५० वर्षमा, १७ % लाई, ५०-५५ वर्षमा २१% लाई मधुमेह भएको

पाइयो । ती रोगीहरूले मधुमेहका विविध लक्षणहरू जस्तै धेरै तिर्खा लाग्ने, धेरै भोक लाग्ने, धेरै थकान महसुस हुने इत्यादि लक्षणहरू देखा परेपछि उनीहरूमध्ये ३५% ले मेडिकल र ६५% ले अस्पतालमा स्वास्थ्य चेकजाँच गरेपछि आफू मधुमेह रोगी भएको भनि थाहा पाएको पाइयो । त्यस्तै गरी ३% रोगीहरूले काम गर्न गाह्रो भएपछि पेशा परिवर्तन गरेको र ९७% ले आफ्नो पेशा व्यावसायलाई निरन्तरता नै दिएको पाइयो ।

त्यस्तै अध्ययन जनसङ्ख्याका १५० जना मधुमेह रोगीहरूमध्ये ३३% लाई वंशाणुगत गुणका कारण, २४% लाई अत्याधिक मदिरा सेवनका कारण र ४३% लाई कमजोर रोगप्रतिरोधात्मक क्षमताका कारण मधुमेह भएको पाइयो । मधुमेह रोगी भएको थाहा पाएपछि उनीहरूले आफ्नो खानपान एवम् जीवनशैलीमा परिवर्तन ल्याएको र धेरै जसोले नियमित रूपमा डाक्टरको परामर्श लिइरहेको, ८८% ले इन्सुलिनको सुई लिनु नपरेको र १२ % ले इन्सुलिनको सुई लिनुपरेको बताए । तिनीहरूमध्ये १ पटक इन्सुलिनको सुई लगाउने ३%, २ पटक लगाउने २%, ३ पटक लगाउने ३%, र ४ वा सो भन्दा बढी पटक इन्सुलिनको सुई लगाउने ४% रहेको पाइयो । उनीहरूलाई मधुमेह भएपछि आँखामा बढी समस्या भएको अनुभूति गर्ने ६८%, कानमा ३%, जोर्नीमा १६% र शरीरका अन्य अङ्गहरूमा समस्या भएको अनुभूति गर्ने १३% रहेको पाइयो । उनीहरूमध्ये १३% लाई हृदयघात भएको, ८% लाई अन्धोपना भएको, १५% लाई मृगौलामा समस्या भएको र ६४% लाई अन्य प्रकारका स्वास्थ्य जटिलताहरू भएको पाइयो । समग्रमा यस अध्ययनबाट मधुमेह रोगीहरूमा मधुमेह रोगले गर्दा उनीहरूमा विविध प्रकारका स्वास्थ्य समस्याहरू सृजना भई आफ्ना दैनिक क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्न कठिन भएको निष्कर्षमा पुग्न सकिन्छ ।

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय जनता बहुमुखी क्याम्पस शिक्षाशास्त्र सङ्काय तर्फ स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्ष स्वास्थ्य शिक्षा विषयको (५९८) आंशिक पाठ्यभार पूरा गर्न तयार पारिएको हो । यसका लागि धरान उपमहानगरपालिकाका १५० जना मधुमेह रोगीहरूको अवस्था र जटिलता सम्बन्धमा अध्ययनबाट प्राप्त विवरणहरूलाई आधार मानिएको छ ।

प्रस्तुत शोधपत्र तयार पार्दा शीर्षक चयनदेखि लिएर, सबै काममा सहयोग, निर्देशन, सल्लाह सुझाव प्रदान गर्नुहुने स्वास्थ्य शिक्षा विभागका विभागीय प्रमुख तथा शोधपत्र निर्देशक श्री संजीव कुमार यादवज्यू तथा अन्य गुरुहरू श्री मनोज कुमार चौधरी, बीरेन्द्र कार्की ज्यू हरूप्रति आभार तथा विशेष धन्यवाद प्रकट गर्न चाहान्छु । साथै अध्ययन जनसंख्याका रूपमा रहेका धरान उपमहानगरपालिकाका मधुमेह रोगीहरूलाई उहाँहरूको साथ र सहयोगका लागि धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

अन्त्यमा यस शोधपत्रलाई पूर्णता दिन प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग गर्नुहुने सम्पूर्ण महानुभावहरूप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्न चाहान्छु ।

जसोदा आङदेम्बे
एम्.एड्.दोस्रो वर्ष

विषयसूची

	पेज नं.
आवरण पृष्ठ	i
घोषणा पत्र	ii
सिफारिस पत्र	iii
स्वीकृति पत्र	iv
सारसंक्षेप	v
कृतज्ञताज्ञापन	vii
विषयसूची	viii
तालिकाहरूको सूची	xii
चित्रहरूको सूची	xiii
संक्षिप्त शब्दावली	xiv
अध्याय : १. परिचय	**१-७**
१.१ अध्ययनको पृष्ठभूमि	१
१.२ समस्याको कथन	४
१.३ अध्ययनको उद्देश्य	५
१.४ अध्ययनको महत्व	५
१.५ अध्ययनको परिसीमा	६
१.६ प्रयोग भएका महत्वपूण शब्दहरूको परिभाषा	७
अध्याय : २. सम्बन्धित साहित्यको पुनरावलोकन र धारणात्मक संरचना	**८-१२**
२.१ सैद्धान्तिक साहित्यको पुनरावलोकन	८
२.२ संज्ञानात्मक साहित्यको पुनरावलोकन	९
२.३. साहित्यिक पुनरावलोकनको अध्ययनमा प्रयोग	११
२.४ सैद्धान्तिक तथा धारणात्मक संरचना	१२
अध्याय : ३. अध्ययनका विधि तथा प्रक्रियाहरू	**१३-१४**
३.१ अध्ययनको ढाँचा तथा विधि	१३
३.२ अध्ययन जनसंख्या तथा नमुना छनौट प्रकृया	१३
३.३ तथ्याङ्क संकलनका साधन तथा तरिकाहरू	१३
३.४ तथ्याङ्क संकलन प्रक्रिया	१४
३.५ तथ्याङ्कको व्याख्या तथा विश्लेषण प्रकृया	१४

अध्याय : ४. नतिजाहरूको व्याख्या तथा विश्लेषण **१५-४०**

४.१ तथ्याङ्क तथा नतिजाहरूको व्याख्या तथा विश्लेषण १५

४.१.१ मधुमेह रोगीहरूको धर्मगत विवरण १५

४.१.२ अध्ययन जनसंख्याको पारिवारिक बनोट विवरण १६

४.१.३ अध्ययन जनसंख्याको लिङ्ग सम्बन्धी विवरण १६

४.१.४ मधुमेह रोगीहरूको शैक्षिक विवरण १७

४.१.५ मधुमेह रोगीहरूको पेशा/व्यावसाय सम्बन्धी विवरण १७

४.१.६ मधुमेह रोगी बन्न पुगेको उमेर सम्बन्धी विवरण १८

४.१.७ मधुमेह रोग सम्बन्धी विवरण १८

४.१.८ मधुमेह भएको भनि थाहा पाएको सम्बन्धी विवरण १९

४.१.९ मधुमेह भएपछि पेशा/व्यावसाय परिवर्तन गरे/नगरे सम्बन्धी विवरण १९

४.१.१० मधुमेह रोग लाग्नुको कारण सम्बन्धी विवरण २०

४.१.११ मधुमेह रोगीको परिवारमा अन्य सदस्यहरूलाई पनि मधुमेहको खतरा सम्बन्धी विवरण २०

४.१.१२ स्वास्थ्य समस्या पछि स्वास्थ्य परिक्षण गराउन जानेको विवरण २१

४.१.१३ मधुमेह रोगी भएपछि परिवार, साथीभाइले हेर्ने दृष्टिकोण सम्बन्धी विवरण २२

४.१.१४ मधुमेह भएपछि रोगीको दैनिक क्रियाकलापमा प्रभाव परे/नपरेको सम्बन्धी विवरण २२

४.१.१५ मधुमेह रोगी बनेपछि स्वास्थ्य परिक्षण गराउन जाने/नजाने सम्बन्धी विवरण २३

४.१.१६ मधुमेह पछि रोगीले इन्सुलिनको सुई लगाए/नलगाए सम्बन्धी विवरण २३

४.१.१७ दैनिक रूपमा शारीरिक व्यायम गर्ने/नगर्ने सम्बन्धी विवरण २४

४.१.१८ मधुमेह रोगी भएपछि खानपानमा परिवर्तन सम्बन्धी विवरण २४

४.१.१९ मधुमेह सरुवा रोग हो/होइन सम्बन्धी विवरण २५

४.१.२० मधुमेह रोगीको परिवारमा यो भन्दा पहिले पनि अरु कसैलाई मधुमेह भएको सम्बन्धी विवरण २५

४.१.२१ मधुमेहको जोखिम सम्बन्धी विवरण २६

४.१.२२ मधुमेह पछि शरीरका विविध अङ्गहरूमा देखा परेका समस्या सम्बन्धी विवरण २६

४.१.२३ मधुमेह रोगीहरूको मधुमेह रोगप्रतिको धारणा सम्बन्धी विवरण २७

४.१.२४ मधुमेह रोग भएपछि रोगीले त्यागेका व्यवहार सम्बन्धी विवरण २८
४.१.२५ मधुमेह रोगीको परिवारमा अन्य सदस्यहरूलाई पनि मधुमेह भए/नभए सम्बन्धी विवरण २८
४.१.२६ मधुमेह भएदेखि हालसम्म भोग्नुपरेका जटिलता सम्बन्धी विवरण २९
४.१.२७ मधुमेह भएका व्यक्तिहरूलाई अन्य रोगहरूले आक्रमण गर्ने सम्भावना सम्बन्धी विवरण २९
४.१.२८ मधुमेह रोगी भएपछि नियमित रूपमा डाक्टरसँग परामर्श लिएको सम्बन्धी विवरण ३०
४.१.२९ मधुमेह रोग हुनबाट बच्न अपनाउने उपाय सम्बन्धी विवरण ३१
४.१.३० मधुमेह रोगीहरूले कार्बोहाइड्रेटयुक्त पदार्थको सेवन गर्नु उचित/अनुचीत सम्बन्धी विवरण ३१
४.१.३१ मधुमेह भएदेखि कोर्बोहाइड्रेटयुक्त, पदार्थको सेवनमा कमि सम्बन्धी विवरण ३२
४.१.३२ मधुमेह रोगीले घाउ तथा चोटपटकबाट जोगिनु पर्छ/पर्दैन सम्बन्धी विवरण ३२
४.१.३३ मधुमेह रोगीहरूको संख्यामा कमि ल्याउने सम्बन्धी विवरण ३२
४.१.३४ मधुमेह रोगीले नियमित रूपमा आफ्नो आँखाको दृष्टि क्षमता परिक्षण गराउने कारण सम्बन्धी विवरण ३३
४.१.३५ मधुमेह रोगीले अहिले सम्म आफ्नो आँखाको दृष्टि क्षमता परिक्षण गराएको सम्बन्धी विवरण ३३
४.१.३६ मधुमेह रोगीहरूको अवस्था सम्बन्धी विवरण ३४
४.२ सारांश तथा नतिजाहरूको विश्लेषण ३५

अध्याय : ५. निष्कर्ष तथा सुझावहरू **४१-४२**
५.१ निष्कर्ष ४१
५.२ सुझावहरू ४१
५.२.१ नीति सम्बन्धी सुझावहरू ४१
५.२.२ अभ्यास सम्बन्धी सुझावहरू ४२
५.२.३ थप अनुसन्धानका लागी सम्भावीत शीर्षकहरू ४२

सन्दर्भसूची i
अनुसूची १ ii-vii

तालिकाहरूको सूची

तालिका नं.	विषयवस्तु	पेज नं.
१.	अध्ययन जनसंख्याको पारिवारिक बनोट	१६
२.	मधुमेह भएको उमेर सम्बन्धी विवरण	१८
३.	मधुमेह भएको भनि थाहा पाएको सम्बन्धी विवरण	१९
४.	मधुमेह रोग लाग्नुको कारण सम्बन्धी विवरण	२०
५.	मधुमेह रोगीको परिवारमा अन्य सदस्यहरूलाई पनि मधुमेहको खतरा सम्बन्धी विवरण	२१
६.	मधुमेहको जोखिम सम्बन्धी विवरण	२६
७.	मधुमेह रोगीहरूको मधुमेह रोगप्रतिको धारणा सम्बन्धी विवरण	२७
८.	मधुमेह रोग भएपछि रोगीले त्यागेका व्यवहार सम्बन्धी विवरण	२८
९.	मधुमेह भएका व्यक्तिहरूलाई अन्य रोगहरूले आक्रमण गर्ने सम्भावना सम्बन्धी विवरण	३०
१०.	मधुमेह हुनबाट बँच्न अपनाउने उपाय सम्बन्धी विवरण	३१
११	मधुमेह रोगीले आफ्नो आँखाको दृष्टि क्षमता परिक्षण गराएको सम्बन्धी विवरण	३४

चित्रहरूको सूची

चित्र नं.	विषयवस्तु	पेज नं.
१.	मधुमेह रोगीहरूको धर्मगत विवरण	१५
२.	मधुमेह रोगीहरूको लैङ्गिक विवरण	१६
३.	मधुमेह रोगीहरूको शैक्षिक विवरण	१७
४.	मधुमेह रोगीहरूको पेशा/व्यावसाय सम्बन्धी विवरण	१७
५.	मधुमेह रोगी भएपछि पेशा/व्यावसाय परिवर्तन गरे/नगरेको सम्बन्धी विवरण	१९
६.	विविध स्वास्थ्य समस्या पछि मधुमेह परिक्षण गराउन जानेको विवरण	२१
७.	मधुमेह भएपछि रोगीको दैनिक क्रियाकलापमा प्रभाव परे/नपरेको सम्बन्धी विवरण	२२
८.	मधुमेह रोगी बने पछि स्वास्थ्य परिक्षण गराउन जाने/नजाने सम्बन्धी विवरण	२३
९.	दैनिक रूपमा शारीरिक व्यायम गर्ने/नगर्ने सम्बन्धी विवरण	२४
१०.	मधुमेह भएपछि शरीरका विविध अङ्गहरूमा देखा परेका समस्या सम्बन्धी विवरण	२५
११	मधुमेह रोगीको परिवारमा अन्य सदस्यहरूलाई पनि मधुमेह भए/नभए सम्बन्धी विवरण	२६
१२.	मधुमेह भएदेखि हालसम्म भोग्नु परेका जटिलता सम्बन्धी विवरण	२७
१३.	मधुमेह रोगी भएपछि नियमित रूपमा डाक्टरसँग परामर्श लिएको सम्बन्धी विवरण	२८
१४.	मधुमेह सरुवा रोग हो/होइन सम्बन्धी विवरण	२९
१५.	मधुमेह रोगीको परिवारमा पहिले पनि कसैलाई मधुमेह भएको सम्बन्धी विवरण	३०
१६.	मधुमेह भएदेखि कार्वोहाइड्रेटयुक्त पदार्थको सेवनमा कमि सम्बन्धी विवरण	३२
१७.	मधुमेह रोगीहरूको संख्यामा कमि ल्याउने सम्बन्धी विवरण	३३
१८.	मधुमेह रोगीहरूको अवस्था सम्बन्धी विवरण	३४

संक्षिप्त शब्दावली

CAD	:	Coronary Artery Disease
DA	:	Diabetes Atlas
GDM	:	Gestational Diabetes Mellitus
HE	:	Health Education
HP	:	Health Post
IDA	:	International Development Agency
IDF	:	International Diabetes Federation
IVM	:	Integrated vector Management
KAP	:	Knowledge Attidude and Practice
MODY	:	Maturity Onst Diabetes of the Young
MOH	:	Ministry of Health
MOHP	:	Ministry of Health and Population
NDA	:	Nepal Diabetes Association
NHIS	:	National Health Interview Survey
NPSM	:	Non-Probability Sampling Method
NSS	:	National Sample Survey
PSM	:	Purposive sampling Method
UN	:	United Nation
WB	:	World Bank
WDD	:	World Diabetes Day
WHO	:	World Health Organization